

voorsmaak in de pijnen des lichaams, bij verschrikkelijke ziekten, bij een innerlijk verteerd worden door nijpenden honger en brandenden dorst, enz.

De éénheid tusschen dat psychisch en somatisch lijden moet gezocht worden in het zenuwleven, dat de vermenging geeft tusschen dit tweeërlei lijden. Denk aan de krankzinnigheid, aan den Vitusdans, terwijl ook zenuw-hyperaesthesie eenigszins aantoon, hoe machtig de psyche op soma en zenuwen werken kan.

5. Deze rampzaligheid duurt eeuwig; daarover handelen we later. Eerst zij nog opgemerkt, dat ook het lot der rampzaligen verschillend zal zijn. Eenheid van staat zal er zijn: allen zullen verkeerēn ἐν δευτέρῳ θανάτῳ. Doch er zal ook verscheidenheid van stand bestaan, verschillend in de mate van straf, naar hetgeen de verlorenen op aarde ἐν τῇ σῶματι gedaan hebben.

Altoos is er in de christelijke kerk eene richting geweest, die beweerde, dat de verlorenen niet eene eeuwige straf zullen dragen, maar vernietigd zullen worden. We bedoelen de leer der annihilatio, der zoogenaamde conditioneele onsterfelijkheid. Daaronder wordt dit verstaan, dat de eeuwige duur niet het deel van alle menschen zal zijn, maar alleen van hen, die in eene bepaalde conditie verkeerēn. Deze conditie is dan het geloof in Jezus Christus. (Dr. Jonker van Rotterdam verdedigde deze theorie het eerst hier te lande in de Theologische studiën.)

Van twee zijden wordt deze stelling voorgedragen:

a. van den kant der Vermittlungs-Theologen, op pantheistisch-philosophische gronden dus:

b. van de zijde der Engelsche Methodisten.

Deze theorie wordt derhalve gedreven van Ethischen en Methodistischen kant.

De beslissing ook op dit punt vragen wij Gereformeerden aan de Heilige Schrift. Men wilde echter dit stelsel ook met Gods Woord verdedigen, en wel aldus:

Ten eerste: het begrip „eeuwig” wordt wel aan straf verbonden, maar men moet het dan anders verstaan; namelijk in dezen zin, dat het niet beteekent „eindeloos”. In het Oude Testament nu worden drie woorden voor „eeuwigheid” gebruikt:

עולם, קרם, עור; en een enkele maal het woord יצח.

1. עולם van עֲלַם „bedekken”, dus „wat bedekt is; het verborgene; dat, wat men niet meer na kan speuren.” In dezen zin wordt dan ook „olam” gebruikt van al, wat, hetzij in de toekomst, hetzij in het verleden, in het donker ligt, voor zoover wij er geen chronologischen datum van kunnen bepalen. Dit maakt, dat „olam” voor kan komen voor tweeërlei tijdsbepaling, namelijk:

a. ter bepaling van een tijd, van welken wij niet zien, dat hij er is;

b. ter aanduiding van een tijd, die er niet is.